

Sandvikens kommun

kommun@sandviken.se

Rektorn vid särskolan

anna-karin.brostrom@sandviken.se

Beslut för grundsärskola och gymnasiesärskola

---

efter tillsyn i särskolan
i Sandvikens kommun

Tillsyn i särskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Sandvikens kommun under hösten 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Särskolan besöktes av Skolinspektionen den 22 och den 23 oktober 2014.

Fakta om skolenheten

Inom särskolan i Sandvikens kommun finns särskild utbildning för vuxna, gymnasiesärskola och grundsärskola.

Detta beslut avser grundsärskola årskurs 7-9 på Bessemerskolan, grundsärskola inriktning träningsskolan årskurs 1-9 på Norrsätraskolan samt gymnasiesärskolan på Bessemerskolan. Dessa verksamheter leds av en rektor.

På grundsärskolan finns 19 elever varav 9 elever går inriktning träningsskola.

På gymnasiesärskolan finns tre nationella program. Ett program är administration, handel och varuhantering (fyra elever i årskurs 1-2, sex elever i årskurs 3-4 på program som motsvarade detta i den tidigare programstrukturen). Ett andra program är fastighet, anläggning och byggnation, nytt program sedan höstterminen 2013 (fem elever i årskurs 1-2). Det tredje nationella programmet är hotell, restaurang och bageri (en elev i årskurs 2). Dessutom finns ett specialutformat naturbruksprogram (tre elever i årskurs 3-4). Det finns vidare individuellt program (IV). Fem elever finns i årskurs 1-2 enligt den nya programstrukturen. På IV påbörjad före höstterminen 2013, det vill säga i den gamla programstrukturen, finns sex elever i årskurs 3-4 i verksamhetsträning och fem elever i yrkesträning. Två av eleverna i verksamhetsträning är integrerade i årskurs 1-9 i träningsskolan.

Kunskapsresultat

Det finns ingen nationell statistik att tillgå avseende kunskapsresultaten i särskolan.

Av skolans sammanställning av betygsresultaten i grundsärskolan åk 7-9 (inriktning grundsärskola) för våren 2014 framgår att i tre ämnen har inget betyg satts. I övriga ämnen når eleverna minst betyget E. Det finns ingen sammanställning över de samlade kunskapsresultaten i träningsskolan.

Av gymnasiesärskolans betygssammanställning framgår att alla elever minst har erhållit kursbetyget E i alla kurser. Det finns ingen sammanställning över IV-elevernars samlade kunskapsresultat.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen bedömer, utifrån dokumentstudier och intervjuer, att kunskapsresultaten är goda även om några elever i grundsärskolan inte nådde alla kunskapskrav läsåret 2013/14. Även om det saknas sammanställningar över de samlade kunskapsresultaten i träningsskolan och på IV-programmet bedömer Skolinspektionen att varje elevs kunskapsutveckling nog följs av lärare och rektor samt att eleverna ges förutsättning av nå målen för utbildningen. Skolinspektionen bedömer att sarskolan arbetar medvetet med att ge eleverna möjlighet att utveckla de förmågor läroplanerna, inklusive kursplanerna, beskriver. De elever Skolinspektionen samtalat med upplever att deras studiemiljö är trygg.

Elevhälsans arbete är centralt i skolans arbete men utredningen visar att det finns brister i detta arbete. Elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete behöver utvecklas eftersom utredningen visar att sådant i stort sett saknas. Även behovet av framförallt specialpedagogisk kompetens behöver tillgodoses på träningsskolan och gymnasiesärskolan. Av tillsynen framgår vidare att studie- och yrkesvägledningen behöver förbättras så att denna blir en strategisk del av verksamheten och att det arbetsplatsförlagda lärandet måste utvecklas. Dessa brister är angelägna att kommunen och rektorn rättar till så att eleverna ges den utbildning de har rätt till och har möjlighet att utvecklas ytterligare gentemot de nationella målen.

Tillsynen visar även att det bedrivs ett kvalitetsarbete som leds av rektorn men som behöver utvecklas vad gäller analysen av de samlade resultaten på skolan. De samlade kunskapsresultaten dokumenteras inte i träningsskolan och på det individuella programmet på gymnasiesärskolan och kan därmed inte heller utgöra underlag för analyser. Däremot görs analyser av de enskilda elevernas utveckling. För grundsärskolan, då ämnesundervisning sker, dokumenteras de samlade kunskapsresultaten och det framgår att dessa också analyseras. Avseende elevernas samlade kunskapsresultat i de nationella programmen på gymnasiesärskolan finns resultat dokumenterade, men någon samlad analys görs inte. I det fortsatta systematiska kvalitetsarbetet är det viktigt att rektorn tillsammans med lärarna systematiskt och kontinuerligt analyserar kunskapsresultaten i samtliga skolformer och inriktningar inte bara på elevnivå, utan också på skolornivå för att sedan omsätta analysresultaten i åtgärder.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Sandvikens kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 26 februari 2015 redovisas för Skolinspektionen.

Särskilt stöd

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

- Ange hur behovet av särskilt stöd ska tillgodoses i beslut om åtgärdsprogram som innebär anpassad studiegång.
- Se till att det finns rutiner för att utreda elevernas behov av studiehandledning på modersmålet.

Motivering

Anpassad studiegång

Om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar får enligt skollagen avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) även göras. Rektor ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. Av skollagen följer också att behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses ska framgå av ett beslut om åtgärdsprogram.

Skolinspektionen har granskat ett beslut om anpassad studiegång med medföljande åtgärdsprogram för grundsärskolan, inriktning grundsärskola. I beslutet om anpassad studiegång som Skolinspektionen granskat liksom i det åtgärdsprogram som hör till besluten framgår inte tydligt hur behovet ska tillgodoses, det vill säga omfattningen på den anpassade studiegången. Det framgår inte heller vilka ämnen anpassningen avser.

Rutiner för utredning av behov av studiehandledning på modersmålet

Enligt gymnasieförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det.

Rektorn uppger i intervjun med Skolinspektionen att hon inte har diskuterat med lärarna om det finns elever med behov av studiehandledning på modersmålet. Gymnasiesärskolelärarna uppger att det finns elever med annat modersmål som skulle kunna vara i behov av studiehandledning. Det finns enligt dem inte någon rutin för att säkerställa att sådana behov tillgodoses. Rektorn

uppger att det inte kommit till hennes kännedom att någon elev skulle vara i behov av studiehandledning på modersmålet. Skolinspektionen konstaterar mot bakgrund av ovanstående att ett eventuellt behov av studiehandledning på modersmålet inte utreds.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister när det gäller rektors beslut om anpassad studiegång och när det gäller studiehandledning på modersmålet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 12 § skollagen

9 kap. 9 § gymnasieförordningen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

- Se till att det av den individuella utvecklingsplanen framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt samt att omdömena avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till läroplanens krav.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i grundsärskolans årskurs 6-9, om eleven får undervisning i ett ämnesområde eller ämne som eleven eller elevens vårdnadshavare inte begär betyg i, en gång per läsår vid ett av utvecklingssamtalen i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning. Vidare ska det sammanfattas vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Vidare får skriftlig information om elevens skolgång ges även i andra fall än vad som följer av första stycket.

I grundsärskolans årskurs 7-9 på Bessemerskolan, har särskolan valt att ge eleverna individuella utvecklingsplaner oavsett om eleverna ges betyg i ämnen eller inte. I de exempel på skriftliga omdömen från höstterminen 2014 som Skolinspektionen har granskat saknas omdömen i ämnet musik.

När det gäller planernas framåtsyftande del saknas det en tydlig koppling mellan åtgärderna och läroplanens/kursplanernas kunskapskrav. Under rubriken

hur skolan ska främja elevens fortsatta lärande skrivs t.ex. i en plan; att det hela tiden finns en pedagog runt eleven som hjälper, stödjer, och inspirerar för att lärandet ska bli så bra som möjligt.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister när det gäller arbetet med individuella utvecklingsplaner. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

11 kap. 16a § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet analysera de samlade resultaten på skolnivå och dokumentera detta.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet (SKOLFS 2012:98) innebär systematiskt och kontinuerligt att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Vidare bör rektorn se till att dokumentationen av kvalitetsarbetet är tillräcklig för att ligga till grund för analys och beslut på enhetsnivå om prioriteringar av utvecklingsinsatser, skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete, samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet inom enheten.

Särskolan har ett system för sitt systematiska kvalitetsarbete som följer en gemensam struktur för kvalitetsarbetet i Sandvikens kommun. Lärarna och rektorn beskriver att kvalitetsarbetet genomförs gemensamt mellan rektor och lärare.

Lärarna beskriver i intervjuerna med Skolinspektionen att varje elevs utveckling analyseras noggrant. Lärarna i grundsärskolan, på Bessemerskolan, beskriver att de tidigare tillsammans med rektorn gemensamt har analyserat elevernas samlade kunskapsresultat men att det inte har gjorts på senare tid. I kvalitetsredovisningen för 2013/2014 för denna verksamhet beskrivs och till viss del analyseras också kunskapsresultaten. I kvalitetsredovisningarna för gymnasiesärskolan och för grundsärskolan, inriktning träningsskola, finns inga samlade kunskapsresultat. Därmed finns inte heller dokumenterad analys och beslutade åtgärder kopplade till resultaten. Lärarna uppger i intervjuer med Skolinspektionen att de samlade kunskapsresultaten inte har analyserats, till exempel när det gäller resultaten över tid. Lärarna i gymnasiesärskolan svarar, med anledning av Skolinspektionens fråga kring varför inget kring de samlade kunskapsresultaten finns beskrivet i kvalitetsredovisningen, att de endast svarar på de frågor nämnden vill ha svar på. Rektorn beskriver att hon ännu inte har fört några strukturerade diskussioner med lärarna om de samlade kunskapsresultaten, till exempel över tid, i särskolan och att detta är ett utvecklingsområde.

Skolinspektionen bedömer således att skolans kvalitetsarbete behöver utvecklas. Att utveckla skolans kvalitetsarbete är centralt för att kunna initiera förändringar inom de områden som har betydelse för måluppfyllelsen. Utan att gemensamt ha analyserat troliga orsaker till elevernas samlade kunskapsresultat finns det risk att de åtgärder som skolan bestämmer inte kommer att få avsedd effekt.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister inom det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristen

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Ge eleverna tillgång till personal med kompetens för att tillgodose deras behov av vägledning inför utbildning och yrkesval.
- Se till att rektor fattar beslut om svenska som andraspråk.
- Se till att elevhälsan omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser som också arbetar förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering*Studie- och yrkesvägledning*

Av skollagen framgår att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Enligt läroplanen för grundsärskolan ska studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insats. Enligt läroplanen för gymnasiesärskolan ska personalen informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet. Enligt läroplanen för grundsärskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning. Enligt läroplanen för gymnasiesärskolan har rektorn ett särskilt ansvar för att se till att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val skolan erbjuder och inför val av framtida yrkesområde och fortsatta studier.

Rektorn uppger att arbetet med studie- och yrkesvägledning är ett förbättringsområde vad gäller grundsärskolan, inriktningsträningskola, även om det informeras inför val av program till gymnasieskolan. Det finns enligt rektorn inte någon som är ansvarig för studie- och yrkesvägledningen och lärarna har inget sådant informationsuppdrag. Rektorn uppger att lärarna i grundsärskolan, på Bessemerskolan, börjar prata med eleverna om olika studie- och yrkesval i årskurs 8.

Lärarna i grundsärskolan, på Bessemerskolan, bekräftar att de börjar prata med eleverna om utbildnings- och yrkesval i årskurs 8, i samband med att eleverna ska praktisera. Lärarna uppger dock att det inte finns någon plan/strategi kring hur eleverna ska få vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet.

Vad gäller gymnasiesärskolan så finns enligt rektorn gymnasieskolans studie- och yrkesvägledare att tillgå. Studie- och yrkesvägledaren anser dock att samarbetet mellan denne och gymnasiesärskolan bör utvecklas. Studie- och yrkesvägledaren uppger att det kan vara ett problem att denne finns i en annan del av byggnaden. "Jag kanske inte blir så involverad som jag borde". "Det sker inga träffar med eleverna i årskurs 1-3, utan bara om det är något akut".

Lärarna i gymnasiesärskolan beskriver att de inte är klarlagt vad nuvarande studie- och yrkesvägledaren har för roll för eleverna på gymnasiesärskolan.

Vidare uppger de att gymnasiesärskolan skulle behöva en studie- och yrkesvägledare som arbetar med att ordna praktikplatser och som har kontakter med folkhögskolor. Det finns "utslussningsmöten" för eleverna i årskurs 3 och 4, men det finns ingen planerad studie- och yrkesvägledning i årskurs 1 och 2. Lärarna uppger att de ändå "pratar yrken" med eleverna "hela tiden" men att det inte finns någon struktur på skolan för detta arbete. Eleverna i gymnasiesärskolan uppger att de träffar studie- och yrkesvägledaren en gång i årskurs 3 och två gånger i årskurs 4. Vidare uppger eleverna att lärarna inte pratar med dem om fortsatta studier och arbete.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen utifrån ovanstående att studie- och yrkesvägledande information inte ges till alla elever i särskolan och att det saknas en struktur och en organisation kring hur eleverna ska få information gällande den fortsatta utbildningen och framtida yrkesinriktningen.

Svenska som andraspråk

Enligt skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängespråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

På Skolinspektionens fråga till lärare i grundsärskolan, på Bessemerskolan, om det finns någon elev som läser svenska som andraspråk istället för svenska ges svaret att det är "lite flytande". Lärare uppger att föräldrarna till en elev önskat svenska som andraspråk och att eleven därför ingått i en svenska som andraspråksgrupp när grundsärskolan fanns på Söderskolan. Eleven fick dock inte betyg i ämnet svenska som andraspråk. På fråga om det var rektorn som beslutade detta svarar lärarna att det "nog var föräldrarna som önskade detta". Lärarna uppger vidare att det för närvarande finns elever med ett annat modersmål än svenska och att det finns ett svenska som andraspråksmaterial att tillgå. Rektorn svarar "inte vad jag vet, det har inte lyfts till mig" på frågan om det finns någon elev i årskurs 7-9 på grundsärskolan som har behov av att läsa ämnet svenska som andraspråk.

Med anledning av ovanstående bedömer Skolinspektionen att det inte finns rutiner för att bedöma om elever är i behov av svenska som andraspråk. Lärarna uppger att detta är "lite flytande". Om en elev är i behov av svenska som andraspråk ska rektorn fatta sådant beslut. Eleven ska då få undervisning enligt kursplanen för svenska som andraspråk och bedömas enligt de kunskapskraven. Det är inte klarlagt om det finns någon elev i grundsärskolan, på Bessemerskolan, som är i behov av ämnet svenska som andraspråk istället för svenska. Skolan har således inte gjort en bedömning om det finns elever i be-

hov av att läsa svenska som andraspråk och rektorn har inte fattat något sådant beslut.

Elevhälsa

Skollagen anger att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/19:165) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling.

I intervju med rektorn framkommer att det finns tillgång till alla funktioner i elevhälsan. Rektorn anser emellertid att det inte i tillräcklig utsträckning finns personal med specialpedagogisk kompetens på träningsskolan och i gymnasiesärskolan för att tillgodose elevernas behov, trots tillgång till en autismspecialpedagog. Det finns ingen specialpedagog knuten till gymnasiesärskolan och träningsskolan. Rektorn uppger vidare att det finns mycket erfarenhet och kompetens i verksamheten, men att det skulle vara bra med någon utomstående person med specialpedagogisk kompetens utöver autism som kan se verksamheten "med andra ögon". Elevhälsopersonalen för gymnasiesärskolan uppger att de aldrig träffar någon specialpedagog inom ramen för elevhälsoarbetet.

Vad gäller elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete uppger rektorn att det är ett utvecklingsområde för träningsskolan. För grundsärskolan på Bessemerskolan beskriver rektorn att inga gruppinsatser görs med hjälp av elevhälsoteamet. Bristen på förebyggande och hälsofrämjande arbete med hjälp av elevhälsan bekräftas av lärarintervjuerna. För gymnasiesärskolan beskriver dock rektorn att kurator tillsammans med en genuspedagog haft en "tjejgrupp", som är ett preventivt arbete.

Elevhälsopersonalen för gymnasiesärskolan som Skolinspektionen intervjuar uppger att de är med på klasskonferenser två gånger per år och inte träffar rektor eller personal formaliserat vid andra tillfällen. Vid klasskonferenserna diskuteras enbart akuta ärenden. Vidare framgår av intervjun att elevhälsopersonalen har ett mycket begränsat hälsofrämjande och förebyggande uppdrag. Det enda exempel på det sistnämnda som ges i intervjun är arbetet med den ovan refererade tjejgrupp.

Skolinspektionen bedömer med anledning av ovanstående att det saknas tillräcklig tillgång till specialpedagogisk kompetens på träningsskolan och gymnasiesärskolan och att elevhälsans arbete i särskolan inte är tillräckligt inriktat på hälsofrämjande och förebyggande uppgifter, trots initiativet med en tjejgrupp på gymnasiesärskolan.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionen utredning att det finns brister avseende studie- och yrkesvägledning, svenska som andraspråk samt vad gäller elevhälsans arbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 och 29 §§ skollagen, 5 kap. 14 § skolförordningen, 9 kap. 9 § gymnasieförordningen

Läroplan för grundsärskolan, 2.6 Skolan och omvärlden, riktlinjer samt 2.8 Rektors ansvar, Läroplan för gymnasiesärskolan, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv, riktlinjer samt 2.6 Rektors ansvar

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Sandvikens kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet med omfattning och resurstillgång.

- Anordna arbetsplatsförlagt lärande i enlighet med kraven i skollag och gymnasieförordning.

Motivering

Av skollagen framgår att ett nationellt program i gymnasiesärskolan ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande (APL). För utbildning som påbörjats efter den 30 juni 2013 gäller enligt gymnasieförordning (2010:2039) följande.

Enligt gymnasieförordningen ska arbetsplatsförlagt lärande förekomma på alla nationella program i gymnasiesärskolan i minst 22 veckor. Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och att detta uppfyller de krav som finns för utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras. Vidare framgår i gymnasieförordningen följer att om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på ett nationellt program i gymnasiesärskolan får utbildningen anordnas bara om (1) planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över, eller (2) utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Det arbetsplatsförlagda

lärandet ska i dessa fall bytas ut mot motsvarande utbildning förlagd till skolan. Innan huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om detta ska huvudmannen samråda med det lokala programrådet. Om utbildningen har skolförlagts på grund av vad som sägs i (1) ovan ska huvudmannen vidta de åtgärder som behövs för att utbildningen så snart som möjligt ska förläggas till en arbetsplats.

I förarbetena till regleringen om arbetsplatsförlagt lärande (prop. 2008/09:199 s. 64) anges bland annat följande. Regeringens uppfattning är att den arbetsplatsförlagda delen av en yrkesutbildning är så avgörande för kvaliteten att utbildningen i normalfallet inte bör anordnas om APL inte kan tillhandahållas under överskådlig tid. Tillgången på APL-platser varierar dock från år till år. Förutsättningarna kan snabbt ändras för en arbetsgivare som träffat avtal om APL med en huvudman. Regeringen bedömer därför att om APL-platser försvinner på grund av händelser som huvudmannen inte kunnat förutse då eleven togs emot till en utbildning, bör huvudmannen även fortsättningsvis kunna förlägga motsvarande del av utbildningen till skolan. Elevens rätt att fullfölja det program som han eller hon börjat på måste i ett sådant undantagsfall väga tyngre.

Rektorn och lärare på gymnasiesärskolan uppger att de arbetar hårt för att 22 veckors arbetsplatsförlagt lärande/arbetsplatsförlagd utbildning ska kunna genomföras. Lärarna beskriver att det har gått att erbjuda eleverna på hotell-, restaurang- och bageriprogrammet de 22 veckorna. De uppger dock att det är svårt att få till stånd 22 veckors arbetsplatsförlagt lärande/arbetsplatsförlagd utbildning på de andra nationella programmen trots att lärarna har ett bra kontaktnät. Skälen till detta, enligt kompletterande skriftlig information från rektorn, är att det råder hög arbetslöshet i kommunen och hård konkurrens med gymnasieskolan för att få platser. Rektorn uppger att kommunen centralt inte gjort så mycket när hon anmält bristen på platser till kunskapsförvaltningen. Vidare uppger rektorn att hon haft dialog med andra fackförvaltningar i kommunen kring att få hjälp att anordna platser, men inte fått gehör för detta.

Med anledning av ovanstående bedömer Skolinspektionen, när det gäller eleverna i årskurs 1 och 2, som har påbörjat sin utbildning efter den 30 juni 2013, att tillräckliga åtgärder inte har vidtagits för att anskaffa platser för APL. Såväl rektorn som lärarna uppger att skolan har svårigheter med att ordna tillgång till arbetsplatser för APL. Endast på hotell-, restaurang- och bageriprogrammet, men inte på övriga nationella program, har platser till alla elever kunnat erbjudas. Utredningen visar vidare att de åtgärder som har vidtagits från huvudmannen för att ordna APL-platser inte är tillräckliga. Huvudmannen från centralt håll har enligt rektorn inte vidtagit åtgärder trots att rektorn påtalat behovet. Det vill säga bristen på platser handlar inte om omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionen utredning att det finns brister avseende arbetsplatsförlagt lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Sandvikens kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

19 kap. 18 § skollagen

13 kap. 15-16 §§ gymnasieförordningen (endast för utbildning påbörjad före den 30 juni 2013).

4 kap. 12-13 §§ gymnasieförordningen (för utbildning påbörjad efter den 30 juni 2013).

På Skolinspektionens vägnar

Katarina Håkansson
Beslutsfattare

Mats Peterson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.